

Molla Nəsrəddin

ملائقہ الدین

E-kitab halına saldı: Cavid Ağa

ملائقہ نادر الدین

MOLLA NƏSRƏDDİN

Şümarə 2

Qiyməti satıcı əlində on altı şahı

№ 2

Ağayı - buzurgvar mədrəsə müdirlərini çağırıb soruşur:
Aya, fukul və baş tükli qoymaq elmi artıran şeydir, ya yox?

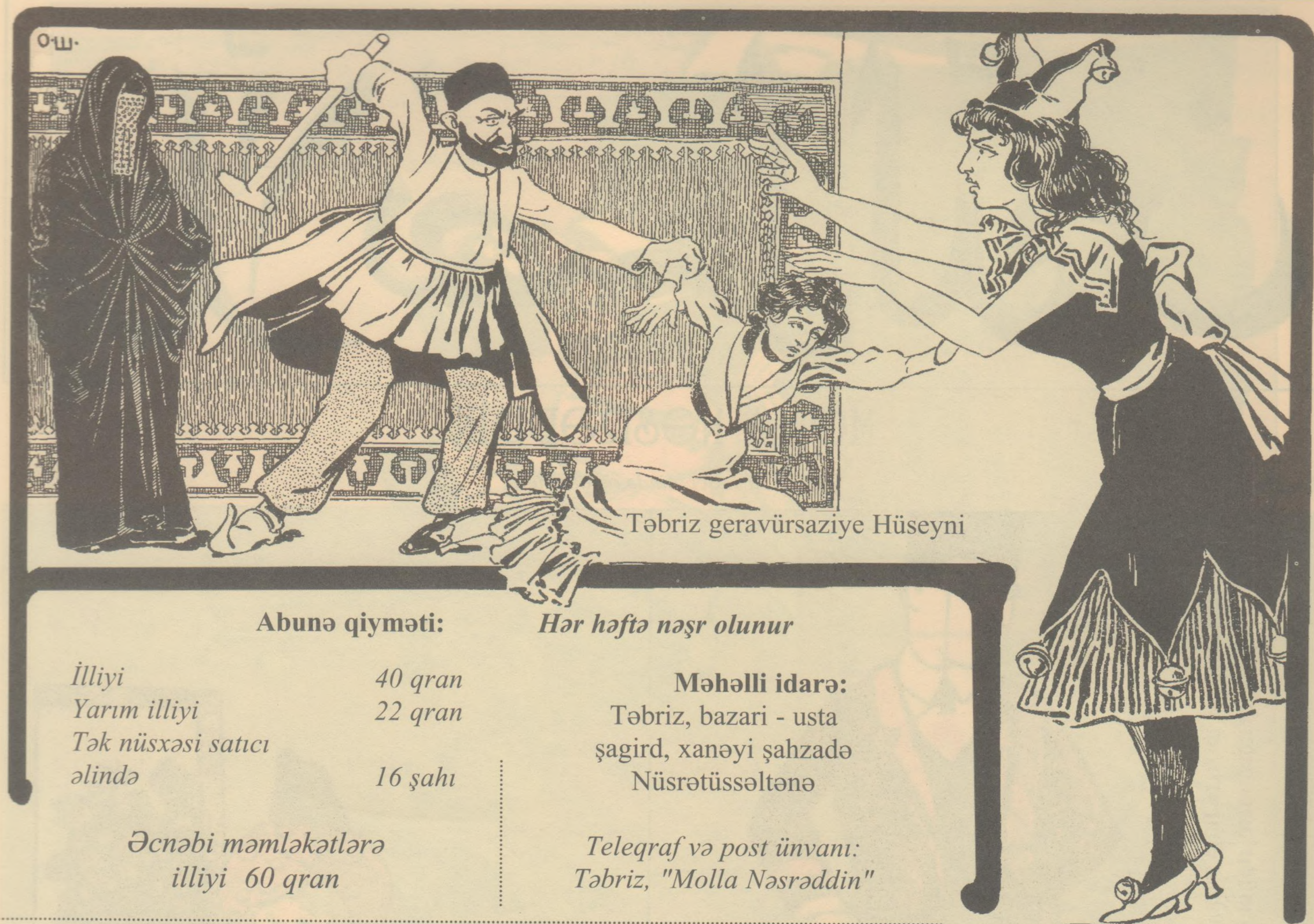

Cavab verdilər ki: Xeyr!

Bu səbəbdən ağa
fərmayış edib
müəllimlər fukuli
və baş tükünü
götürüb əba
örtünlər

Urmidə

Təbriz geravürsaziye Hüseyini

Abunə qiyməti:

Hər həftə nəşr olunur

İlliyi 40 qran
 Yarım illiyi 22 qran
 Tək nüsxəsi satıcı
 əlində 16 şahı

Məhəlli idarə:

Təbriz, bazari - usta
 şagird, xanəyi şahzadə
 Nüsrətüssəltənə

Əcnəbi məmləkətlərə
 illiyi 60 qran

Teleqraf və post ünvanı:
 Təbriz, "Molla Nəsrəddin"

ƏDƏBİYYAT

*Təzə ayı görəndə lazımdı gözlərivü yumub aşağıda
 ad verilən şeylərə baxasan, amma bu şeyləri
 tapmayınca məbada gözlərivü açasan*

- Məhərrəm zər əstü səfər ayınə — Bu mənanı lazımdı təfsir edəm*
Qızıldır gəlir hey dolur ciblərim — Rəbi nəxüst ab, digər qənəm
Cəmadi nəxüstün puldur səfid — Ticarətdə çox yaxşı işlər tələm
Zəmani ki oldum qəni, maldar — Cümadiye-degər bir kəsi möhtərəm
Rəcəb müşəf, mahi-şəban beküll — Mahi-ruzədə çoxdu söz lacərəm
Gecə, Ermənistan, qızlar qəşəng — Qaş misli-tiği-cahandari-Cəm
Çü şəvval gəldi bir az səbzə al — Be ziqədə bir tiftlə eylə kərəm
Əgər övrətin üçdüsə fərzdür — Be zihəccə didari-zibasənəm.

İmza: Kabla Haxverdi

FİRQƏLƏR DAVASI

Allah önlərinizə rəhmət eləsin, rəhmətlik nənəm İranın firqələr davasından qəribə hekayələr elərdi. Mən onda uşaq idim, aqlım kəsmirdi, amma indi bilirəm ki, o vədələr İranda necə qəribə-qəribə firqələr var imiş.

Rəhmətlik nənəm nağıl eləyərki ki, 150 il bundan əqdəm ki, İran indiki vaxtından bir az qaranlıqda imiş, - o və'də İranda indiki elm, maarif və təcəddün yox imiş. O və'dələr azadixah firqələr də var imiş, yə'ni o və'dələr sosial-demokrat da var imiş, demokrat da var imiş, ittihad-i-islam da var imiş, tənqidiyyun da var imiş, e'tidal da var imiş və 72 min yaxud 72 mücahid əncüməni var imiş. Allah bərəkət vermiş bu firqələrin özgə bir vəzifəsi yox imiş, məhz bir-birini əzib yox eləmək fikrindən savayı.

Mən onda uşaq idim, rəhmətlik nənəmdən soruşardım ki, "ay nənə, bəs mægər o firqələr azadixah deyilmişlər?". Nənəm deyərki: "Bəli, bəli, azadixah firqələr idi". Mən deyərdim: "Ay nənə, vallah başa düşmü-rəm; çünki uşağam, aqlım kəsmir. Amma bizim mədrəsə kitablarında yazılıb ki, azad bir məmləkətdə hər bir şey azaddır və məslək də o cümlədən". Nənəm deyərki ki, "ay bala, doğru deyirsən, amma o və'də azadlıq elə ona deyərki ki, hansı firqə ki, güclü oldu və iş başına keçdi, qeyri zəif firqələri əzib yox eləməyə azad imiş".

Mən deyərdim: "Nənə, axır, mən eşitmişəm ki, əcnəbi məmləkətlərdə belə deyil. Məsələn, bir məmləkət ki, özünü azad hesab eləyir, orada hər bir firqə özü üçün təşkilat əmələ gətirib, hey'ətini aşkar

surətdə meydana qoyur və bu firqələrin hansı birisi ki, qüvvət tapıb, hökumətə sahib olur, digər firqələri nəinki yox eləmək fikrinə düşür, bəlkə haman firqələrdən hökumət idarəsinə nümayəndə də'vət edib, məmləkəti koalisiya surətində idarə eləyir".

Yadımdadır ki, mən bu sözləri deyəndə rəhmətlik nənəm qabaqca əsnərdi, sora deyərki: "Lə'nət sənə kor şeytan", sora da deyərki:

- Bala, dur yerini salım yataq, gecədən çox keçir.

Allah sizin də önlərinizə rəhmət eləsin.

Molla Nəsrəddin

E'LAN

Ba emzaye rəfiq Sandüqülmülk elane zeyl bəraye sənəd be idare reside əst. Hər kəs mixahəd be bəzi dəvayere ədliyye rücu nəmayəd bayəd əvvələn darayiye xod ra qəblən beforuşəd və bəraye roşvət nəqdən hazer darəd. Saniyən yek vərəse ya vəkili təyin nəmayəd ke əgər mohakeme dər mod-dəte omr təmam nə başəd anha təgib nəmayəd və bayəd səy konəd vəkil əz vokəlayl başəd ke dəstək və dəllale bəzi əz sahibane məqame aliye ədliye başəd.

Alçaq təbəqələri iş başına keçirmək bədyəməndir, girəm ki, alim və şərəfətli şəxslər də olmuş ola.

MAARİF DOSTLARINA BƏŞARƏT

Cəmədiüs-saninin on doqquzunda düşənbə günü maarifin təravici yolunda elə bir binagüzarlıq olunub ki, İran tarixində bunun misli yada düşmür.

Həmin gün millətin təlaşı və hökumətin müsaidəti sayəsində qərar qoyulub şəhri-Təbrizdə və Azərbaycanın sair şəhərlərində və qəryələrində min iki yüz təzə mədrəsə təsis olunsun: beş yüz mədrəsə Təbrizdə və yeddi yüz mədrəsə kənar nöqtələrdə.

Bu min iki yüz mədrəsəyə ayda iki yüz qırx min түмән məxaric tə'yin olunub ki, hər mədrəsəyə təqribən ayda iki yüz түмән düşür.

Mədrəsələr beş klaslı, milli və məccani olacaq. Beş müəllim, hərəsi demokrasi üsulilə müsavi surətdə otuz түмән ayda hüquq aparacaq, qalan yüz түмән mədrəsənin qeyri ləvazimatına xərc olunacaq.

Bu min iki yüz mədrəsənin altı min müəllimi hazırda mədrəsədə təhsil eləmiş cavanlardan intixab olunacaq və bunları müəllimliyə hazır etmək üçün beş yerdə darülmüəllimin bina olunacaq: üçü Təbrizdə, biri Ərdəbildə və biri də Marağada.

Həmin təşkilat dövlət xəzinəsi öhdəsində əmələ gəlir və çün, necə ki, məlumdur, dövlət xəzinəsi pulsuzdur, bu müqəddəs iqlamatı icra etmək üçün belə bir ali tədbir ittixaz olunub:

İdarələri milliləşdirmək

Təqlili-məxaric babətindən idarələrin yuxarı mərtəbələrində məqam tutan dövlət-mənd, yə'ni ə'yan və əşrafı kənar edib mil-

lətin aşağı təbəqələrindən elimli və şərəfətli cavanları onlarla əvəz etmək və nəcabətli ağalar aldıkları hüququ üç yerə qismət etmək: bir qismini təzə milli mə'murlara tə'yin etmək və bir qismətini təzə təsis olunan mədrəsələrin büdcəsinə daxil etmək.

Həmin bu barədə hökumətin qərarı binaən dövləti idarələrdə ayın iyirmi birindən təbəddülat iqlamatı başlanacaq.

Birinci növbədə ümurati-maliyyədir ki, necə ki məlumdur, ən əvvəl xəzinədən ağır bir pul götürən həmin idarəti-maliyyədir.

Bu təfsilatı yazmaqda məqsəd, əvvələn, cəmi maarifpərvər qardaşlara bəşarət verməkdir.

Saniyən, cəmi millət dostlarını təbrik etməkdir ki, zəmanənin müqtəziyyəti sayəsində bizim də biçarə millət axırda yada düşüb adamlar cərgəsinə qoyuldu ki, bundan sora inşaallah-təala bir idarəyə yolumuz düşsə, orada yuxarı başda əyləşən ağalar içində bizim də alim və şərəfətli, qənaətkar cavanlardan gözümüzə sataşacaq.

Yaşasın millət!

Hərdəmxəyal

XƏBƏR ƏZ MARAĞA

Müddəte do mah əst dər xəyale təsise do bab (Darülçərs) və (Darülbəng) oftadə ənd. Şüru be təşkilat şode. Moddəte do sal doureye təhsil (Darülçərs) bude, bəd əz etmam və imtahan dər hozure professorhaye motəxəssis se sal həm dər (Darülçərs) məşğule təhsilat xahənd şod. Bəd əz giriftəne şəhadətname məzunine in mədrəse dər bəzi edarate dövlətiye Təbriz, bexüsus dər bəzi dəvayere ədliyyəye əyalati məqame ali ra hayez xahənd bud.

Dövləti idarələrdə əyan və əşrafın
varlığı vətənin bir zinətidir, girəm
ki rüşvətxor da olalar.

SANDÜQÜLMÜLK

İdarəmizə şəhər postasından Sandüq-
ülmülk imzası ilə bu məzmununda bir məktub
gəlib ki, onu aşağıda dərc eləməyi lazım bilirik.

Cənabi-Axund Molla Nəsrəddin

Bəndeyi-həqir, yə'ni sabiq ədliyyə rəisi-
bədayəti Sandüqülmülk, necə ki, mə'lumdur bir
az vaxt bundan əqdəm öz vəzifəmdən mə'zul
oldum.....qaçam.....

Bu bir neçə sətri yazmaqdan məqsəd
Molla əmiyə izhar etməkdir ki, mənim barəmdə
nəhayət zülm oldu, zira ki, məni müqəssir
tuturlar ki, mən təqribən otuz min түмән
ədliyyəyə daxil düşən camaatdan əz babəti-
rüşvət alıb dördüncü həzmdən keçirtmişəm,
yə'ni be istilahi-türk demişkən lap açığı; yə'ni
yemişəm.

Bəli, ağa, səhihdir, almışam və yemişəm.
Və lakin bircə bunu istəyirəm səndən soruşam
ki, aya görək idarələrdə rüşvət alan tək bir mə-
nəm, ya məndən savayı da var? And olsun bizim
hər ikimizi yaradan Allaha ki, mənim kimi
vətən xadimləri bu saət Təbrizin dövləti
idarələrində çox-çoxdur, əgər mənim sözümə
etibar etməsəz əhd edirəm dübarə yazı ilə

haman ağaların siyahısını yazıb genə şəhər
postu ilə göndərim.

Əgər rüşvət almaq yaxşı şeydir, nə səbəbə
məni öz vəzifəmdən ixrac elədilər? Əgər pis
şeydir, bəs o xain ağaları niyə mənim kimi qul-
luqdan kənar edib onların yerinə saf və sadıq
şəxsləri tə'yin etmərlər?

Üzr istəyirəm ki, artıq dərdi-sər oldu.

Sizə duagu Sandüqülmülk

MƏARİFPƏRƏSTLƏR

Eşitdiyimizə görə Təbrizin böyük tacir-
lərindən yeddi nəfər bir yerə cəm olub və
şərakətən pul qoyub "Rəd" ruznaməsinin üç
aylığına müştəri yazılıblar. Camaatımızın
maarif dostluğuna bu bir böyük dəlildir və
ümidvarıq ki, bundan sora ruznamələr o
qədər tərəqqi tapalar ki, şəhərimizdə
"Rəd" in ya qeyri ruznamənin niştərisi ki,
indi cəm'ən iki cüt bir təkdür, bəlkə bundan
sora üç cüt bir tək ola.

Yaşasun maarif dostları

Vəbalı mənim boynuma, kasıb adamı iş
başına keçirtmə, əgər qeyrətli və sədaqətli və
elmlı də olmuş ola

TİKAN

Bir gün bizə bir əbalı qonaq gəldi və
salam verib istədi otura. Mən də istəyirdim
oturam, birdən gördüm qonaq birdən dik
durdu ayağa. Mən çox xəcalət çəkdim,

çünki xəyalıma gəldi ki, nökrimiz evi
süpürəndə süpürgənin tikanı düşüb fərşin
üstünə və batıb qonağın yumuşaq yerinə.
Mən çıxdım dalana və nökrü çağırdım və

başladım məzəmmət eləməyə ki, ey namərd, sən niyə məni xəcalət eləyirsən ki, evi süpürəndə süpürgənin tikanını fərşin üstünə salırsan?

Nökər and-aman elədi ki, süpürgənin elə bir tikanı yoxdu ki, yerə düşə və xəlqin canına bata.

Xülasə, girdim içəri və istədim oturam. Oturan kimi genə qonağımız birdən dik qalxdı. Mən bu dəfə doğrusu, lap xarab oldum və qeyzə gəlib genə çıxdım nökrə çağırıdım və genə başladım məzəmməti və genə girdim içəri və genə istədim oturam, genə qonağımız dik atıldı durdu ayağa.

Mən bu dəfə dəxi qızara-qızara başladım qonaqdan üzr istəməyə ki, bu Təbrizin ev qulluqçuları çox bitərbiyə və biqabiliyyətdirlər ki, adamı belə bir əziz vücudların yanında utandırırırlar. Qonağınız bir söz demədi və başladı məndən əhvalpürsənbə eləməyə.

Bu heyndə dostlarımdan bir nəfər otağa daxil oldu və istədi otura və yerə çökən kimi, qabaqkı qonağımız genə dik atıldı. Mən dəxi həqiqət pərişan oldum və yavaşca dostuma işarə edib, durdum ayağa və çıxdım çölə, dostum da mənim dalımca gəldi. Mən dalanda dostumu çağırıdım və mətləbi məhrəmanə bəyan elədim, dedim ki:

- Bu otaqda əyləşən möhtərəm vücudun yanında mən şərmsar olmuşam və bilmirəm nə vəsilə ilə ondan üzrxahlıq edim. Dostum dedi:

- Nə var və nə vəqə' ittifaq düşüb?

Mən tikan məsələsini dostuma ərz elədim. Amma həmin sözü eşitcək dostum qah-qah çəkib güldü və gülüb qurtarandan sonra belə fərmayış elədi:

- Əzizim, Molla əmi, sən bu vilayətin çün vəz'inə bələd deyilsən, onun üçün sənə belə iştibahlar üz verir. Mətləbin vazehi budur ki, həmin möhtərəm əbalı qonağın altında tikan-zad yoxdur və nökrə nahaq yerə incidirsən, səbəb budur ki, bizim yerdə ata-babadan belə bir qayda var ki, məclisdə əyləşmək istəyəndə, o biri şəxsin vəzifəsidir ki, yerindən dursun ayağa. Sən yə'qin ki, hər dəfə əyləşmək istəmişən, həmin qonaq sənə ehtiram göstərmək bəbətindən qalxıb ayağa, yoxsa arxayın ol ki, onun yumuşaq yerinə tikan zad batmayıb.

Mən barmağımı dişlədim və mətləbi başa düşdüm, amma dostuma dedim ki:

-Xub, mən axır bir dəfə yox, üç dəfə gördüm ki, qonaq dik atdı.

Dostum cavab verdi ki:

-Bəli üç-dörd dəfə səhldir. Sən səhərdən axşama kimi iki yüz dəfə də oturmaq istəsən, sənə əbalı qonağın yerindən həmin sayaq dik atılıb duracaq və sən həmin qərarnan iki yüz dəfə elə xəyal eliyəcəksən ki, qonağın yumuşaq yerinə tikan batıb. Yoxsa nökrədə günah yoxdur. Təbriz süpürgəsinin tikanı olmaz.

Mən o günü çox fikrə getdim...

Mozalan

Əgər ə'yan və əşrafı dövləti idarələrdə hissli və məlumatlı və lakin kasıb mə'murlara əvəz eləsək əlbəttə vətən əldən gedər

BİR DAMCI

*Can Gülsənəm, əzizim, — ay xoş gəlibsən, ay qız,
Kefsizləyibdi Heydər — həm acdı, həm də çaysız.
Çün göz vurub uşağa — bir bədnəzər ad, ay qız.
Tapsan üzərrik, əlan,
Bir damcı göndər ondan.*

*Ürəbəninin də neylim — artıbdı köhnə dərdi,
Birdən tutanda sancı — doxtur, təbib hədərdi,
Mələkəzrəq ilə xaşxaş — olsaydı, tez kəsərdi,
Gər sizdə varsa, qurban,
Bir damcı göndər onnan.*

*Bir söz də qaldı, ay qız, — gər haxdı sən də haxla,
Sizdə bişərsə gahi, — şor su içində paxla,
Ta şişməsin iyindən — bir az çağama saxla.
Çün şişsə yoxdu dərman
Bir danıçı göndər onnan.*

*Hərdən də bir mənim də — ağrır bəlali başım,
Gah elə şiddət eylər, — sancar gözümlə qaşım,
Çeynə, deyərdi, saqqız — mərhum Kabla Haşım,
Bacı, qəsəm be Qur'an,
Bir danıçı göndər onnan.*

İmza: Dabanı çattax xala

CAVANLARA

Bircə ümidim cavanlara idi. Həmişə və hər bir məkanda vətən məhz cavanlardan öz nicatını gözləyib. Mən də bu səbəbdən məhz cavanlanlarımıza ümid bağlayırdım. Mən onlara dedim: "Xub, həftənin altı gününü öz kəsbi-karınıza məşğul olub, ama tək bircə gününü verin mənə. Bəlkə həftədə bircə gün də olsa, əl-ələ verək və Allah bədnəzərdən saxlasa, vətən yolunda, eyb olmasın, bir az xidmət edək". Cavanlar dedilər: "Xub, biz hazırıq". Mən də müntəzir oldum. Pəncşənbə günü cavanları gözlədim, gəlmədilər. Dedim bəlkə cümə günü yığışacaqlar. Cümə günü də gördüm ki, gəlmədilər, çıxdım küçəyə və küçəyə çıxdıqda nə gördüm? Gördüm ki, haman cavanlar Ermənistanda gəzirlər, ama nə halətdə? Gözləri qızarmış.

- Ağa, niyə gözləriniz qızarıb?

Cavab verdilər ki, "Molla əmi, Allahdan gizlin ki deyil, səndən niyə gizlin ola? Gecəni yatmamışıq".

- Niyə yatmamısınız? Nəyə məşğul idiniz?— qumara? Nəyə?

- Qumara və məşrubata.
- Nəyə?
- Qumara və içkiyə, yə'ni kefə.

Bəli, dəxi sözün qurtardı. Ancaq cavanlardan bir müxtəsər giley-güzar eləmək istədim, istədim bunu deyəm ki, hər bir məmləkətdə millətin ümidvarlığı məhz cavanlar olublar. Ama bizim müqəddəs ölkəmizdə (Allah şeytana lə'nət eləsin) işlər necə tərsinə düşüb ki, hacı və məşədi övladının pəncşənbə axşamı və cümə gecələri sübhədək gözəl vaxtləri nəyə sərf olur, nəyə? Qumara, arağa.

Bu da vətənin bəxtindəndir ki, cümə günü hər bir cavanın üzünə ki, baxırsan, gözlərini qan çanağı kimi qızarmış görürsən. Dəxi başına nə daş salsın biçarə vətən? Onunçun qoca vətən cavanlara baxanda ağlaya-ağlaya deyir: "Driğa cəvani, driğa cəvani".

Lağlağı

POST QUTUSU

Təbrizdə "Fəqir" imzası ilə yazana: yazdığın mətləb indi çap oluna bilməz.

"Şairi-Biqərəz"ə: — hərçənd imzan "Biqərəz"dir, ama şerlərin qərəz babətindən yazılıb.

"Nadir"ə: - çap olunmaz.

"Divanə" imzası ilə yazana: — "Hacı Haşım" sərlövhəli məqalədən bir şey başa düşmədik.

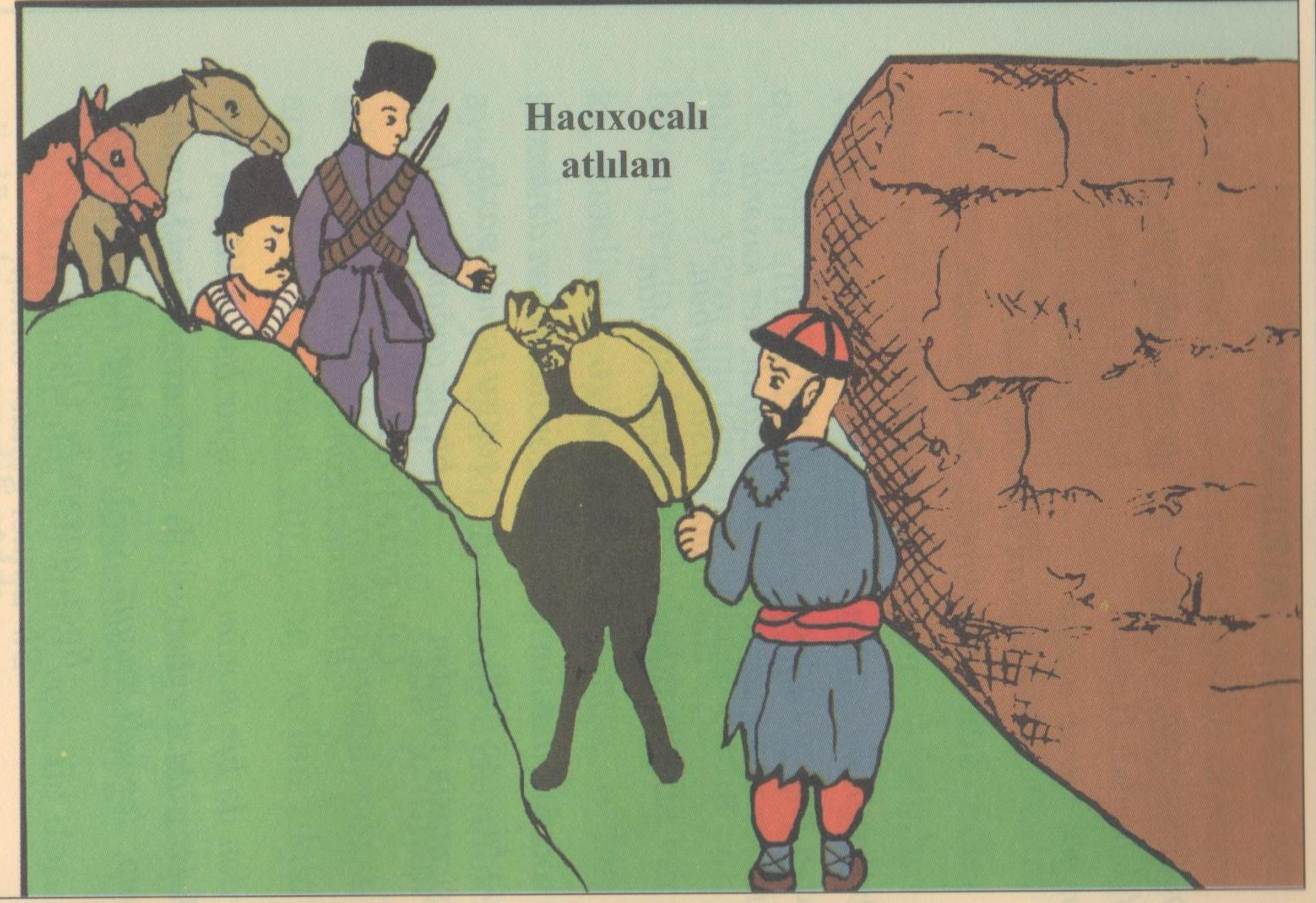
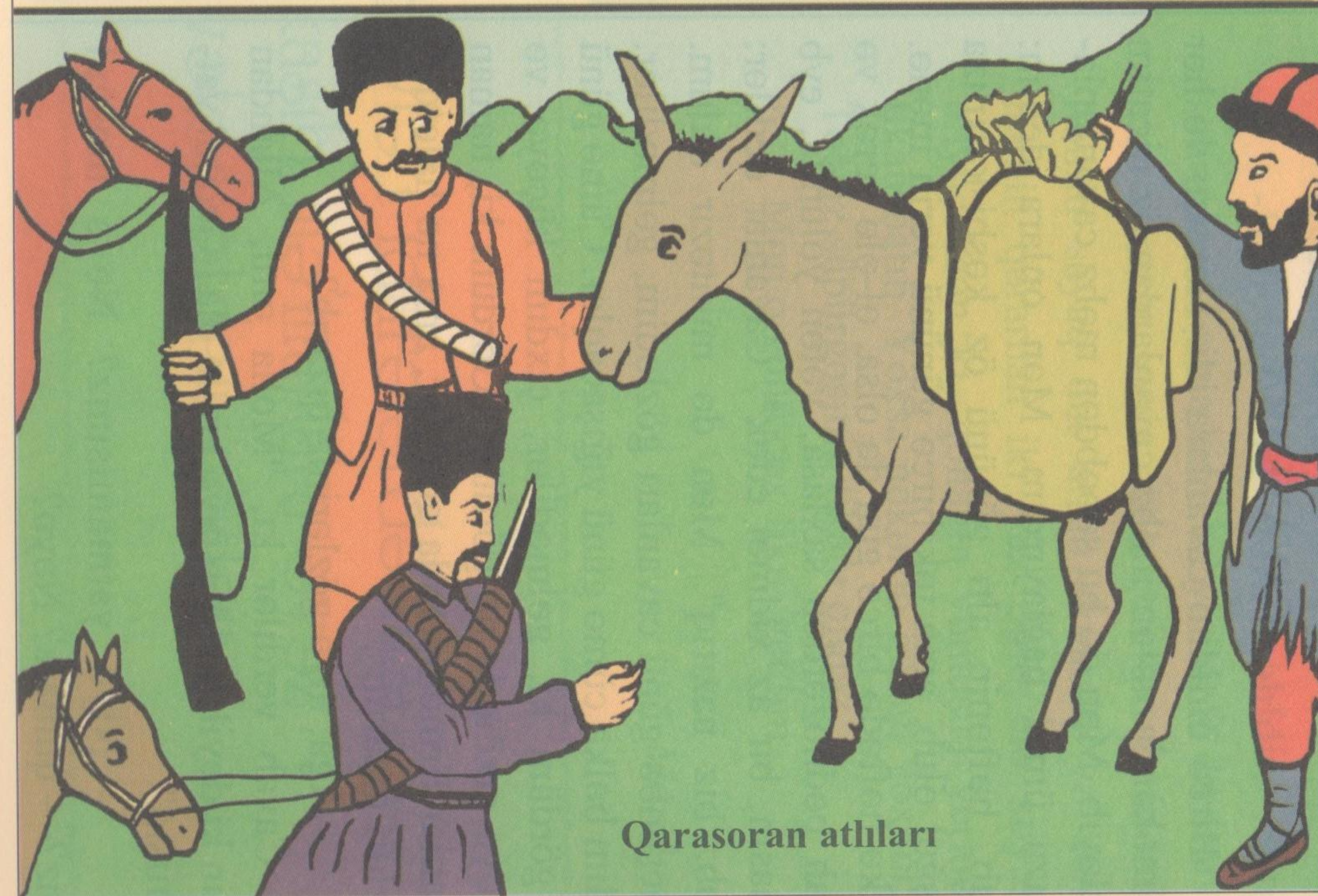
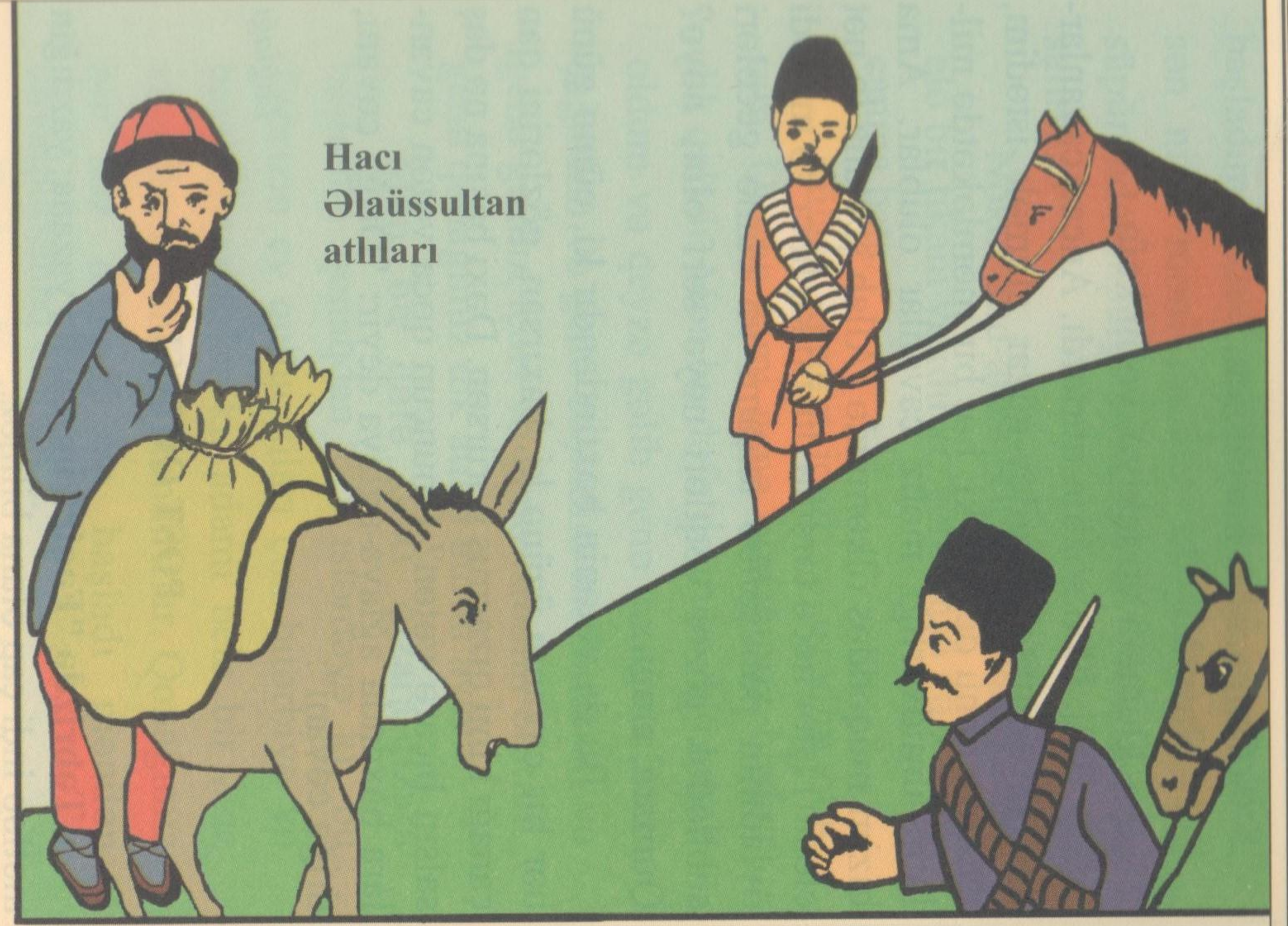
Müdir və sərmühərrir: Cəlil Məmmədquluzadə

*Vəkillərimiz: Təbrizdə—Dəme hərəmxane,
"Hüseyni" mətbəəsi.*

*Dəme məqbərə, tovziyə—cərayed.
Daş mağazalarda Qulu xan dərzisi.*

Təbriz, mətbəeye—mehrzərrin
və geravürsaziye—"Hüseyni".

Sarabda buğdanın xərvəri yeddi tımən, Ərdəbilə çatanda olur on iki tımən, dörd yerdə səlamətyana istəyirlər